Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Rahola-Villilän varhaiskasvatusyksikkö

Vuodet: 2026 - 2027

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

2. Mitä kiusaaminen on?

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

5. Kiusaamiseen puuttuminen

    5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

6. Yksikön omat tarkennukset

    6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

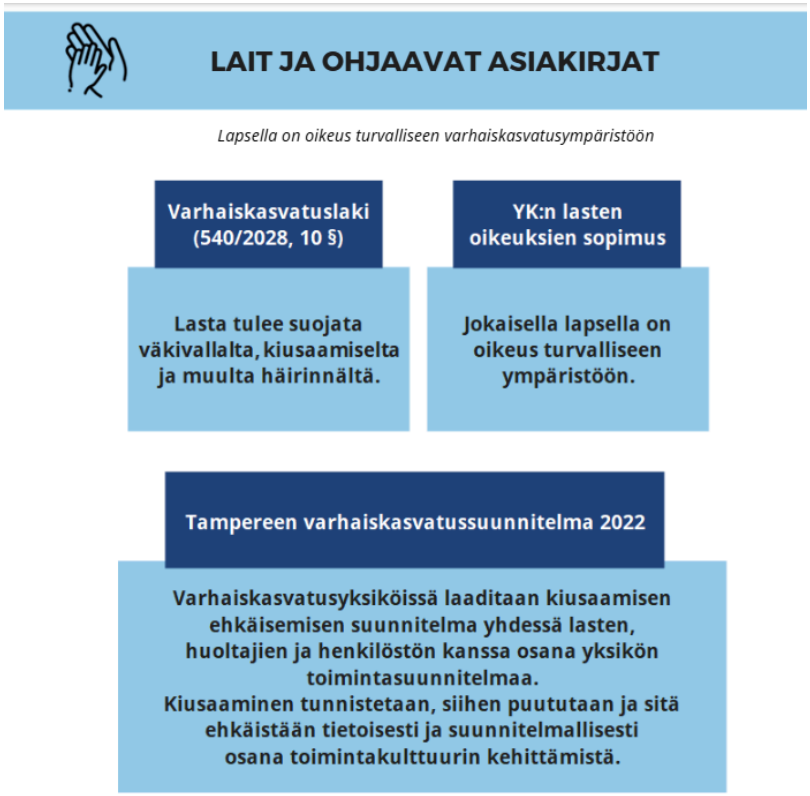
    6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

    6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

    6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisenehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisenehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten välisiin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen. Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

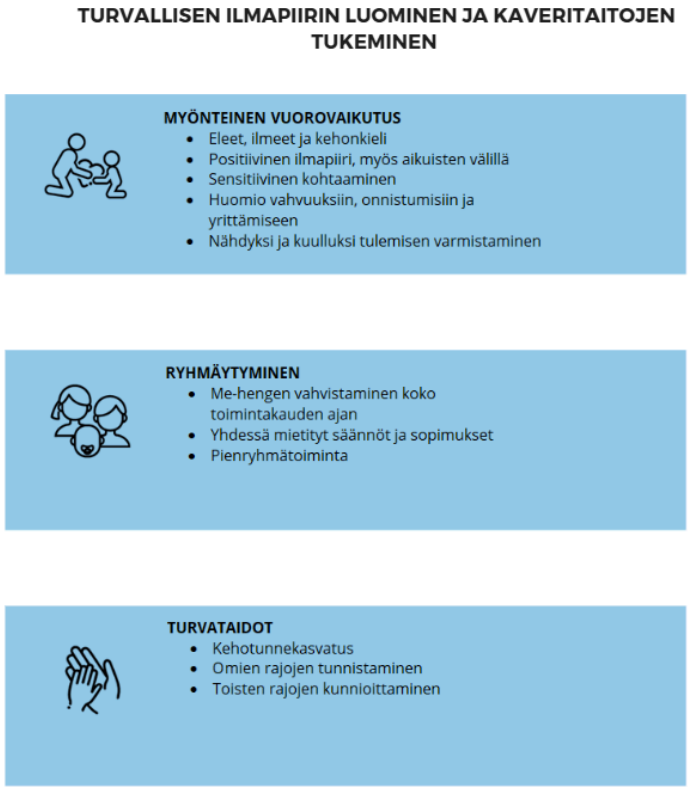
Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

- Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa
- Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen
- Tunteiden äärelle pysähtyminen
- Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen
- Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)
- Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KIUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tulleensa kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

Yksikkömme lapsiryhmissä luodaan juuri meille sopivat yhteiset pelisäännöt ja rutiinit. Toimintakauden alussa käytämme paljon aikaa toistemme tutustumiseen ja päivärytmin opetteluun. Tutut aikuiset, kaverit, rutiinit ja kuvatuet tuovat lapsille turvaa.

Lasten mielipiteet ja ideat otetaan toiminnan suunnittelussa huomioon. Näin arjesta tulee jokaisen näköinen. Aloitamme jokaisen aamun kohtaamalla lapset henkilökohtaisesti. Tämä luo lapselle tervetulleen sekä välitetyn olon ja päivä saa hyvän alun. Lapsiryhmissä toimitaan paljon pienryhmissä, jolloin jokainen lapsi saa mahdollisuuden olla osallinen omana itsenään turvallisessa porukassa.

Olemme Vihreän lipun päiväkoti ja toimimme paljon lähiluonnossa. Luontoympäristöllä on lapsiin rauhoittava ja mielikuvitusta rikastuttava vaikutus. Luonnossa leikit ovat yhteisöllisempiä eikä leikkiin pääsyä rajoita tilat tai tavarat.

Toimintamme lasten kanssa on läsnäolevaa ja lasta kuuntelevaa. Lapsella on oikeus oppia toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Aikuinen ohjaa lapsia tunnistamaan omat ja toisten rajat sekä harjoittelemaan kompromissien tekemistä leikki- ja pienryhmätilanteissa. Kiistat, jotka eivät täytä kiusaamisen kriteerejä ovat lapsille kehityksellisesti tärkeitä sosiaalisten taitojen harjoittelutilanteita. Näissä aikuinen toimii turvallisena apuna ja sovittelijana.

Opetamme lapsille ikätasoisia tunne- ja kaveritaitoja ympäri vuoden. Meillä kaikenlaiset tunteet ovat sallittuja. Niiden ilmaisemista ja purkamista sallituilla tavoilla harjoitellaan yhdessä aikuisten kanssa. Lasten nähtävillä on erilaisia materiaaleja ja kuvatukia näiden taitojen harjoitteluun. Hyödynnämme muun muassa draamaa, tuettua leikkiä, kirjallisuutta, yhteisesti asioiden läpikäymistä sekä aikuisten mallintamista. Valmiita materiaaleja, joita käytämme ovat esimerkiksi Leke -leikit, Piki-kirjat, Ympyräiset sekä erilaiset kuva/tunnekortit.

6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

Kiusaaminen on yksilöllinen kokemus. Tapahtuma voi olla toisen mielestä tavallinen ristiriitatilanne, toisen mielestä ”mitään ei tapahtunut” ja joku voi kokea tilanteen kiusaamiseksi. Kun lapsi kertoo, että häntä kiusataan, aikuisen tulee aina**:**

- pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan lapsen/lasten kanssa ja arvioida tilanne (onko kyseessä tilanne, jossa tasavertaiset lapset riitelevät vai onko kyse kiusaamisesta).
- Taitava ja empaattinen aikuinen saa pienet lapset kertomaan asioistaan herkästi, jolloin kiusaamistilanteet tulevat aikuisen tietoon.

Tapahtunut käydään lapsen/lasten kanssa läpi Väestöliiton ja Oulun yliopiston kehittelemän Pisara puuttuminen -menetelmän mukaisesti:

1. Mitähän tässä tapahtui?
2. Miltä se mahtoi tuntua?
3. Olikohan se kaikista kivaa tai reilua?
4. Sovitaanko ettei enää tehdä niin?

Pisara puuttuminen -menetelmässä ideana on se, että jokainen saa kertoa oman versionsa tapahtuneesta eikä ketään syytetä. Monesti tilanteet saattavat olla väärinymmärryksiä ja ne selviävät asiasta juttelemalla. Puuttumalla pieniinkin ristiriitatilanteisiin voimme välttää tulevaisuudessa suuremmat konfliktit. Silloin myös, kun pienet asiat käydään jo läpi kunnolla, todennäköisemmin kukaan ei jää kantamaan kaunaa ja sen vuoksi ajaudu uuteen ristiriitatilanteeseen tai kiusaamiseen.

Aikuinen voi omalla sanoittamisellaan vaikuttaa tapahtuman sovitteluun. Eli puhua ristiriitatilanteesta, mielipide-eroista, leikkien sotkemisesta tai ärsyttämisestä. Omilla sanavalinnoilla pyritään siihen, että sana kiusaaminen ei arkipäiväistyisi. Kasvattajien on osoitettava lapsille selvästi, että kiusaava tai loukkaava käytös toista lasta kohtaan ei ole hyväksyttävää**.** Kaikkiin lasten välisiin riitoihin ja konflikteihin on tärkeä puuttua, mutta puuttumisen keinot poikkeavat toisistaan tilanteen mukaan. Tapahtuneeseen yritetään yhdessä löytää ratkaisu.

Jos kiusaamista tapahtuu, tulee siitä infota kaikkia tarvittavia aikuisia, jotta tilannetta pystytään seuraamaan ja siihen puuttumaan mahdollisimman tehokkaasti. Asiasta tulee keskustella avoimesti. Apuna käytetään pienryhmiä, kirjallisuutta ja omia kokemuksia. Seurannassa auttaa myös kuvatuki ja ryhmän yhteisten sääntöjen kertaaminen ja muuttaminen tarvittaessa.

Jos kiusaamistilanteet ovat toistuvia, tahallisia, fyysisiä, sanallisia (tämä havainnoitu ja kirjattu), järjestetään yhteispalaveri osallisina olevien lasten ja vanhempien kanssa. Mietitään yhdessä

toimenpiteitä, joilla kiusaaminen saadaan loppumaan. Myös koko lapsiryhmän kanssa asiaa käsitellään ja mietitään toimenpiteitä ja ratkaisuja. Lisätään ennaltaehkäisyn keinoja mm. vuorovaikutustaitojen opettamista, tunnekasvatusta sekä ryhmän yhteishenkeä kohottavia leikkejä. On kuitenkin tärkeää, että aikuinen perehtyy lapsen tarpeisiin sekä niihin taustatekijöihin, miksi lapsi käyttäytyy toistuvasti huonosti.

Kiusaamisen ehkäisyn menetelmiä, joita käytämme, on aikuisten tarkka havainnointi sekä herkästi lasten välisiin konflikteihin ja riitoihin puuttuminen. Asiat hoidetaan loppuun asti, eikä selvittelyä jätetä puolitiehen. Jokaisen ryhmän työntekijällä on Pisara puuttumisen nippu, jossa on kuvina ja tekstinä yllä mainitut neljä kysymystä. Joissain ryhmissä on myös erillisiä kuvaohjaus-tauluja kiusaamis- tilanteiden selvittämiseen.

Tukena puuttumiseen voi käyttää erilaisia menetelmiä. Pisara puuttumisen lisäksi yksiköissämme on muun muassa aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä osa henkilökunnasta on käynyt Lapset puheeksi -menetelmä koulutuksen. Käytämme myös liikennevaloja, tarinallistamista ja Leke -leikkejä, joiden avulla lapset oppivat yhteistyö ja vuorovaikutus taitoja lisää. Tuemme lasten tutustumista toisiin ja uusien kavereiden löytämistä esimerkiksi leikin arvonnalla tai kaveri passilla, jossa jokainen tulee leikkimään vuorollaan jokaisen ryhmäkaverinsa kanssa, myös itsekseen.

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Kysyimme lapsilta ajatuksia siitä, miten kiusaamiseen tulisi heidän mielestään puuttua ja mikä tuo lapsille turvaa päiväkodissa. Vastauksien perusteella aikuisilta kaivataan lohtua, tukea ja puuttumista kiistatilanteisiin. Lapset vastasivat ensimmäiseksi tekemiseksi aikuiselle kertomisen. He osasivat myös kuvailla, että epämukavassa tilanteessa lapset voivat itsekin pyytää toista lopettamaan.

Lasten mielestä päiväkodissa tuo turvaa se, että kaikki ovat kivoja, aikuiset huolehtii sekä se, kun tehdään kaikkea kivaa. Turvan tuojina koetaan myös ruokailut, päiväkoti ja sen säännöt, anteeksi pyytäminen, se, ettei kukaan pelottele, ulkoilu ja leikkiminen.

Huoltajien kanssa käsittelemme kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä tarpeen mukaan päivittäin tuonti- ja hakutilanteissa, vanhempainilloissa sekä lapsen vasu-keskustelussa. Kaveritaitoihin ja kiusaamisen ehkäisyyn liittyviä mielipiteitä on kerätty myös vanhempainillassa keskusteluryhmistä. Pidämme keskustelun avoimena ja toivomme huoltajia ottamaan meihin rohkeasti yhteyttä. Jos kiusaamistilanne syntyy, kerromme huoltajille avoimesti, miten asiaa on käsitelty ja sovimme yhteiset toimintatavat.

6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

11.09.2026